

Гришина Наталія Михайлівна

*кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри української мови
Харківського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України
ORCID: 0000-0002-3125-6741
e-mail: ilchenata@ukr.net*

Бігарі Марина Іванівна

*аспірант Харківського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентові України
ORCID: 0000-0001-8599-5112
e-mail: bihari@ukr.net*

**ДЕРЖАВНА МОВНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ:
ЗМІСТ ТА ПІДХОДИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ**

Доведено необхідність державного регулювання мовних питань, законодавчого закріплення державної мови та запровадження механізмів реалізації цієї політики на всіх рівнях управління. Уточнено низку понять, таких як “державна мовна політика”, “державне регулювання мовних питань”, “механізми формування та реалізації мовної політики”. Розглянуто можливість та доцільність використання сучасних інструментів та технологій реалізації мовної політики, серед яких: зв’язки з громадськістю, або PR, соціальна реклама, мовний маркетинг тощо.

Ключові слова: державна мовна політика; механізми формування та реалізації державної мовної політики; мовний маркетинг; соціальна реклама.

Постановка проблеми. Погоджуємось із тезою про те, що навряд чи в сучасному світі існує держава, всі громадяни якої розмовляють однією мовою. Держави світу, регламентуючи засади мовної політики, розглядають її як інструмент системної інтеграції сегментів суспільства (титульного етносу, національних меншин та мігрантів) при формуванні єдиного гуманітарного простору.

Необхідність впливу держави на регулювання мовних відносин актуалізується багатофункціональністю саме державної мови, яка забезпечує належне функціонування національного організму, виконує функцію засобу офіційного спілкування у країні. Окрім того, державна мова є однією з основних ознак держави, що дає змогу її ідентифікувати як самостійну і суверенну державу [1].

Історично так склалось, що Україна належить до поліетнічних або багатонаціональних держав, на відміну від деяких європейських країн, історія формування етнічної структури населення яких вирізнялася тенденціями моноетнічного спрямування. Складність сучасної мовної ситуації в Україні є

логічним наслідком довготривалої боротьби, яка велась із українською ідентичністю, державністю, мовою. О. Сергеева відзначає, що певна напруженість мовної ситуації в Україні з її лінгвістичним ландшафтом зумовлена мовною політикою минулих часів, яка запроваджувалась насильницьким шляхом. Тому вдосконалення мовних відносин потребує компенсації лінгвістичних втрат, активного просування української мови державними структурами, її поширення в освітній сфері тощо [2]. Водночас, як свідчить досвід, проголосити українську мову державною виявилось недостатнім; українськими є саме механізми її захисту, розвитку та функціонування. Доцільно також зауважити, що традиційні інструменти мовної політики, які безумовно необхідні та важливі, діють досить повільно. Наприклад, як зазначає Л. Белей, мовна політика в освіті дасть результати тоді, коли покоління, на якому вона застосовується, закінчить навчання і почне свою діяльність у межах спільноти. Отже, постає питання в обґрунтуванні нових підходів до формування та реалізації цієї політики, а також їх запровадження поряд із традиційними [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідно відзначити, мовне питання в Україні постійно перебуває в епіцентрі уваги, і це стосується не лише наукових кіл. Найпереконливішим доказом цього є більш ніж 2 млн прямих посилань на запит “мовна політика в Україні” у пошуковій системі Google. Різні аспекти мовних відносин та державної мовної політики є предметом розгляду таких науковців, як: Г. Янковська, В. Заболоцький, Н. Попович, Є. Ткаченко, О. Сергеева, Ю. Куц, І. Лопушинський, Т. Ковальова, П. Редін та інші. Це стосується і наукового доробку молодих вчених, таких як: Л. Белей, Д. Власенко, Г. Панченко, Г. Євсєєва та інші. Виникають креативні підходи до підняття престижу державної мови та надання їй нової привабливості. Це, своєю чергою, доводить актуальність і невичерпність цієї проблематики.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Мета статті – уточнення основних дефініцій та обґрунтування сучасних підходів до формування механізмів реалізації державної мовної політики в Україні.

Виклад основного матеріалу. Вважаємо за доцільне уточнення низки базових понять для однозначного їх розуміння в межах цієї публікації.

Для позначення основної мови в більшості країн використовують термін “державна мова” або “офіційна мова”. У науковій літературі існують різні думки щодо розрізнення чи ототожнення цих понять. Так, Г. Янковська вважає, що в українському законодавстві використання терміна “офіційна мова” у значенні “державна мова” є небажаним явищем, адже суперечить принципу єдності законодавчої термінології, за яким, принаймні, хоча б у межах одного нормативно-правового акту одне й те ж правове поняття прийнято називати одним юридичним терміном, а різні поняття – різними термінами [4].

Водночас узагальнення конституційних актів країн світу дало підстави В. Заболоцькому стверджувати, що терміни “державна мова” і “офіційна мова” в основних законах закріплюються як тотожні [5]. Пропонує не

розрізнати ці поняття і Конституційний Суд України, який визначає, що “під державною (офіційною) мовою розуміється мова, якій державою надано правовий статус обов’язкового засобу спілкування у публічних сферах суспільного життя” [6].

Триває наукова дискусія і щодо сутнісних ознак державної мови. Найбільш обґрунтованими вважаємо висновки з цього питання, які викладені у роботах Є. Ткаченка, Г. Янковської та інших науковців, які виокремлюють певні критерії, тобто необхідні ознаки мови, яка претендує на отримання правового режиму державної. Серед обов’язкових критеріїв визначають такі:

- природність мови (мова має бути такою, що зародилася, розвивається і функціонує разом із народом, якому вона належить, а не створеною штучно);
- розвиненість мови (мова має бути літературною, тобто унормованою формою загальнонародної мови, якій притаманні такі ознаки: усна та писемна форми, багатофункціональність, стильова розгалуженість, великий словниковий запас, унормованість (кодифікованість);
- поширеність мови (мова має бути поширеною або на всій території держави або на значній її території, повинна функціонувати у всіх сферах суспільства тощо).

До додаткових критеріїв виокремлення певної мови з-поміж інших мов, які не для всіх країн є визначальними, належать такі:

- мова титульної нації (мова тієї частини населення держави, відповідно до національності якої і названа ця держава);
- мова корінного народу (мова народів, які проживали на території держави споконвіку, іноді їх ще називають автохтонними).

Водночас істотні ознаки самого поняття “державна мова” розкриваються через особливості правового режиму:

- законодавче закріплення правового режиму (як правило, в Конституції або на рівні основного закону про мови іноді визнається звичаєм або традицією);
- сфера обов’язкового використання (відповідні сфери або коло службових осіб, які зобов’язані у своїй роботі використовувати державну мову, визначаються в законах про мови певної держави);

– права і обов’язки (надання правового режиму певній мові зумовлює низку прав та обов’язків як у громадян загалом, такі в держави зокрема) [7, 8].

На нашу думку, до цього переліку потрібно додати і наявність відповідної організаційної структури, здатної забезпечити правовий режим функціонування державної мови та реагувати на порушення встановлених норм.

Отже, які б суперечки не точились навколо доцільності законодавчого закріплення державної мови, саме правий режим функціонування перетворює державну мову на універсальний засіб офіційного спілкування в державі, а також реалізації прав та свобод громадян. Що стосується самого визначення, то в межах цього дослідження будемо використовувати термін “державна мова” на позначення національної мови, яку проголошено державною у Конституції або

законі, що характеризується особливою сферою застосування, і функціонування якої повинно забезпечуватися державою [9].

Ще одне загальне поняття, яке поки що не має однозначного тлумачення і з кожним новим дослідженням набирає нових відтінків, – поняття державної мовної політики. Саме тому, як зазначає Т. Ковальова, поряд із терміном “мовна політика” вживаються терміни “мовне будівництво”, “мовний маркетинг”, “мовний менеджмент”, “мовне планування”, “мовне регулювання” тощо.

Наприклад, А. Баранов розглядає поняття “державне регулювання мови”, що поєднує такі компоненти, як мовна політика і мовне будівництво, і пояснює, що в центрі мовної політики є політичні цілі, які формуються певними політичними інститутами; а мовне будівництво є частиною мовної політики і передбачає розробку програм вивчення мови, створення нормативних словників та граматики, розробку алфавітів і фіксування норм літературної мови, мови засобів масової інформації [10]. Погоджуємось із тим підходом, що мовна політика, загалом, має декілька складових, які відрізняються типом впливу на мовні процеси і відносини, мають різні суб’єкти та об’єкти впливу, різні механізми реалізації. Проте, на нашу думку, термін “політика” значно ширший за поняття “регулювання”, адже, загалом, – це активний вплив держави та суспільства на мову, який здійснюється в різноманітних аспектах і з використанням різних способів та прийомів. Тому вважаємо їх співвідношення як загальне і часткове.

У своїх наукових доробках Т. Ковальова зазначає, що здебільшого всі існуючі визначення терміна державної мовної політики характеризуються двома основними ознаками: 1) мовна політика є частиною національної політики певної держави; 2) мовна політика – це сукупність заходів, спрямованих на певний мовний розвиток (уведення нових або збереження старих мовних норм, уніфікація і стандартизація літературних форм, реформи в галузі орфографії і пунктуації тощо) [11].

Загалом, погоджуючись із цими висновками, вважаємо за доцільне до мовного розвитку як об’єкту впливу додати і захист державної мови. Підтвердженням актуальності цього можна вважати прийняття Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної”, де цей напрям мовної політики трактується як забезпечення належного рівня використання та захисту української як державної мови. Звісно це питання зумовлює неоднозначне сприйняття у наукових колах.

Так, О. Сергєєва у своїх дослідженнях доводить доцільність реалізації мовної політики в Україні на засадах принципу додатковості, який проголошує толерантність вирішення мовних проблем на регіональному рівні. Науковець зазначає, що регулювання мовних відносин потребує суттєвої децентралізації [12].

Водночас І. Лопушинський переконує, що держава повинна застосовувати механізми “позитивної дискримінації”, або “підтримувальних дій” для української мови. Науковець застерігає, що визнання лінгвістичної свободи, наприклад

засобів масової інформації, враховуючи ринкові оцінки, може призвести до домінування російської мови (І. Лопушинський про комісію). З огляду на це, аналізуючи вітчизняне мовне законодавство, Венеціанська комісія закликала до чесного балансу між захистом прав меншин, з одного боку, та збереженням державної мови як засобу інтеграції в суспільстві – з іншого [13].

Підтримує такі висновки і Ю. Куц, який висловлює занепокоєння вкрай повільним упровадженням української мови як державної в усіх сферах суспільного життя, насамперед у зросійщених регіонах Лівобережжя і Півдня України, та зазначає таке:

- процеси русифікації ще продовжуються та набувають витончених форм;
- мовна реабілітація громадян України подекуди свідомо гальмується, а будь-яке розширення сфери вживання української мови кваліфікується як витіснення російської, збуджуючи постановку питання про необхідність прийняття радикальних заходів щодо захисту останньої;

- зрусифіковано вищу освіту, а механізми упровадження державної мови в навчально-виховний процес рухаються досить-таки повільно;

- дуже неохоче і кволо переходить до українського ділового мовлення численний корпус державних службовців. Рідко можна почути українське слово в таких галузях, як спорт, підприємництво, кредитно-фінансова сфера та сфера послуг тощо [14].

Прийняття Закону “Про забезпечення функціонування державної мови” не вичерпало всіх питань щодо механізму захисту державної мови та прав громадян на її використання. Так, на декларативність окремих статей вказують П. Редін та В. Терещенко. Це, насамперед, стосується відповідальності за публічне приниження чи зневажання української мови [15].

Усе зазначене вище свідчить про доцільність виокремлення політики розвитку, захисту та забезпечення функціонування державної мови в окрему складову державної мовної політики України. Таким чином, загалом, основними складовими державної мовної політики можна вважати такі: політика розвитку, захисту та забезпечення функціонування державної мови; національна політика захисту мовних прав. Якщо об’єктом першої складової є безпосередньо мова як система та мовлення в певних сферах життєдіяльності, то другої – весь спектр мовних відносин у суспільстві та права національних меншин. Відповідно до мети та завдань кожної із зазначених складових державної мовної політики, суб’єкти, а також механізми формування та реалізації будуть різними.

Водночас складність полягає не лише у визначенні орієнтирів політики, у цьому випадку політичного підходу до провадження державою мовної політики, а саме – у застосуванні сучасних механізмів формування та реалізації цієї політики на всіх рівнях управління.

Доцільно зазначити, що теоретична база механізмів державного управління вже достатньо розроблена. Є також ґрунтовні роботи щодо механізмів реалізації мовної політики, наприклад дисертація Г. Панченко.

Дослідниця розглядає механізм реалізації державної мовної політики як сукупність засобів, методів та важелів держави, спрямованих на досягнення пріоритетних цілей у сфері мовної політики, що базуються на принципах наукового обґрунтування, об'єктивності, цілісності, узгодженості та чіткій скоординованості дій суб'єктів цієї політики.

Погоджуємось з автором у тому, що здійснення загальнодержавних заходів у сфері державної мовної політики чи вирішення локальних мовних проблем регіонального рівня можливе лише через комплекс взаємопов'язаних механізмів реалізації державної мовної політики, скоординованих між собою за термінами реалізації та ресурсним забезпеченням. Комплексний механізм містить у собі такі основні механізми реалізації державної мовної політики: правовий, політичний, організаційний, інформаційний, економічний та мотиваційний [16].

Це підтверджують і наукові праці з теорії державного управління. Оскільки фактори державного управління можуть мати економічну, соціальну, організаційну, політичну та правову основу, то і комплексний механізм державного управління повинен бути системою економічних, мотиваційних, організаційних, політичних та правових механізмів. Все це повною мірою стосується і підходить до формування та реалізації державної мовної політики.

Водночас певна неоднозначність існує у визначенні складових механізмів, зокрема кожен дослідник визначає їх коло по-різному. Частіше можемо бачити такий перелік: заходи, методи, важелі, стимули, інструменти, засоби, технології, які подаються як синоніми. Проаналізувавши зміст зазначених вище понять та встановивши між ними зв'язки, П. Шестопапов пропонує складові механізми управління визначати за схемою: механізм – метод – засіб (захід) – інструмент (важіль, регулятор, технологія).

Отже, до поняття механізм належить сукупність методів, за допомогою яких відбувається вплив держави на мовну ситуацію чи мовні відносини. Своєю чергою, методи ґрунтуються на використанні низки засобів та інструментів (важелів або регуляторів). Так, загалом, основою економічного механізму є економічне стимулювання розвитку державної мовної політики (як метод), який реалізується здебільшого за допомогою фінансування державних програм із бюджетів різних рівнів та інших джерел, не заборонених законодавством України, а також залучення коштів меценатів (як інструмент).

Не заперечуючи важливості та доцільності традиційних засобів та інструментів політики, їх арсенал потребує суттєвого розширення. Відштовхуючись від самої суті мовної політики, яка полягає не у примусовому нав'язуванні державної мови, а у наданні їй нової привабливості, вважаємо, що серед пріоритетних завдань є обґрунтування саме мотиваційного механізму державної мовної політики. До складу такого механізму, на нашу думку, повинні належати різні засоби, інструменти та технології, серед яких: зв'язки з громадськістю, або PR, соціальна реклама, мовний маркетинг тощо.

У цьому контексті особливої уваги заслуговує дослідження Л. Белея, який вважає, що маркетингові підходи на сьогодні треба використовувати на будь-якому етапі формування та реалізації мовної політики [17]. Науковець доводить, якщо розглядати мову як своєрідний товар або бренд, якому віддають перевагу мовці (споживачі), то перед розробниками мовної політики відкривається спектр методик, який можна ефективно застосовувати. Інструментарій маркетингу (рекламні кампанії, брендинг, піар-технології тощо) може бути ефективнішим, оскільки має миттєвий ефект і діє на планування мовного престижу.

Термін “мовний маркетинг” у широкому вжитку застосовується для окреслення мовних аспектів маркетингових технологій, у цьому випадку йдеться не про реальне функціонування мови, а про її імідж. Можна коротко сформулювати основні позиції автора, які він пропонує для того, щоб умовно мова Х могла конкурувати з мовою Y:

– для успішного просування мова Х повинна пройти ребрендинг (зміну усталеного образу та сприйняття): здобути імідж мови науки, поп-культури, високої літератури;

– подолати стереотип упослідженої мови села і створити якісний бренд на мовному ринку;

– стати успішною та упізнаваною, з нею повинна асоціюватися багата культура, яку вона несе.

Вибудовувати стратегію необхідно, ґрунтуючись на матеріалах спеціалізованих досліджень. Наприклад, щоб визначити, який саме продукт мовою Х необхідно просувати на телебаченні, можна скористатися піплметрами (спеціальними електронними лічильниками, які фіксують електронним способом номер каналу, тривалість перегляду і факт телеперегляду в спеціально відібраних для цього дослідження родинях). Це дає змогу з'ясувати, якій саме телепродукції мовою Y віддають перевагу споживачі, і створити конкурентну альтернативу. Поведінку потенційних “споживачів мови” в Інтернеті можна дослідити за допомогою *Google trends* (цей сервіс збирає найчастіші запити в пошуковикі вибраної країни, а також показує, якою саме мовою були введені запити).

Після визначення цільової аудиторії, її культурних запитів розробники мовної політики, за логікою маркетингу, повинні створити конкурентні продукти мовою Х (фільми, музика, книжки, телеєфір, преса, Інтернет-майданчики тощо), до того ж продукція мовою Х може бути оперативнішою (переклади фільмів та книжок мають з'являтися швидше, ніж мовою Y), якіснішою та привабливішою. В Інтернеті ефективно діє низка інструментів *SMM* (від англ. *Social Media Marketing*), зокрема вірусна реклама: жарти, Інтернет-меми, нестандартні рішення, що набирають стрімкої популярності і завуальовано рекламують певний товар або ідею. Окрім цього, Л. Белей наголошує, що реклама мови Х та культурних продуктів цією мовою повинна бути непрямною та ненав'язливою.

Реклама на кшталт “Мова Х – це круто!” буде зовсім неефективною, оскільки таким чином можна тільки відлякати “клієнта”.

Подібна практика може стати новим етапом в історії мовної політики, хоча потрібно зважити на те, що її втілення потребує належного забезпечення, нормативного, організаційного, кадрового, фінансового тощо.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Основними складовими державної мовної політики можна вважати такі: політика розвитку, захисту та забезпечення функціонування державної мови; національна політика захисту мовних прав.

Мовна політика повинна бути не лише проголошеною, а й відобразитися у програмах діяльності Уряду, національних, державних, регіональних та галузевих програмах, концепціях, основних напрямках і сценаріях розвитку, планах законотворчої діяльності, державному бюджеті тощо. Комплексний механізм державної мовної політики вміщує низку конкретних механізмів (правовий, організаційний, мотиваційний тощо), кожному з яких притаманний відповідний арсенал методів, засобів та інструментів.

Маркетинговий інструментарій є досить ефективним під час розробки програм посилення іміджу та підняття престижу державної мови; такий підхід дасть змогу також раціонально та ефективно використовувати державні кошти.

Перспективами подальших досліджень можна вважати вироблення пропозицій щодо належного забезпечення втілення в процесі реалізації державної мовної політики ідей маркетингового підходу, використання засобів PR, соціальної реклами та інших технологій.

Список використаної літератури

1. Ткаченко Є. В. Конституційно-правове регулювання мовних відносин: порівняльний аспект : автореф. дис. ... к. юрид. н. : спец. 12.00.02 “Конституційне право; муніципальне право”. Харків, 2009. 19 с.
2. Сергєєва О. Ю. Державна мовна політика в Україні: європейський контекст : автореф. дис... к. н. з держ. упр. : 25.00.01. Харків, 2011. 19 с.
3. Белей Л. Л. Мовний маркетинг як інструмент мовної політики // Мовознавство. 2015. № 5. С. 3—12.
4. Янковська Г. В. Державна та/або офіційна мови: ототожнення чи розмежування? // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Вип. 29(1). С. 123—126. (Серія: Право).
5. Заблоцький В. В. Мовна політика в Україні: стан та напрями оптимізації : автореф. дис. к. політ. н. : спец. 23.00.02 “Політичні інститути та процеси (політичні науки)”. Харків, 2007. 16 с.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень ст. 10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України № 10-рп/99 від 14.12.1999 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-99> (дата звернення: 10.10.2019).

7. Ткаченко Є. В. Конституційно-правове регулювання мовних відносин... 19 с.
8. Янковська Г. В. Державна та/або офіційна мови...
9. Ткаченко Є. В. Конституційно-правове регулювання мовних відносин... 19 с.
10. Ковальова Т. В. Особливості формування категорійно-поняттєвого апарату мовної політики // Державне будівництво. 2008. № 1. С. 22.
11. Там само. С. 22.
12. Сергєєва О. Ю. Державна мовна політика в Україні... 19 с.
13. Лопушинський І. П. Державна мовна політика в Україні: сучасні реалії та перспективи // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу “Києво-Могилянська академія”. 2012. Т. 194. Вип. 182. С. 20—25. (Серія “Державне управління”).
14. Куц Ю. О. Сучасна мовна політика Української держави: управлінсько-правовий аспект // Теорія та практика державного управління. Вип. 1 (56). 2017. С. 1—6.
15. Редін П. О., Терещенко В. М. Відповідальність за приниження чи зневажання державної мови: чергові декларації? // Публічне управління XXI століття: синтез науки та практики : зб. тез XIX Міжнар. наук. конгр. (19 квітня 2019 р.). Харків : Магістр, 2019. С. 276—280.
16. Панченко Г. О. Механізми реалізації державної мовної політики в Україні : автореф. дис. ... к. н. з держ. упр. : 25.00.02 / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; Одес. регіон. ін-т держ. упр. Одеса, 2011. 20 с.
17. Белей Л. Л. Мовний маркетинг як інструмент мовної політики... С. 3—12.

Статтю подано: 03.12.2019

Статтю схвалено: 20.12.2019

Hryshyna Nataliia Mykhailivna

PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Ukrainian language department of the Kharkiv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
ORCID: 0000-0002-3125-6741
e-mail: ilchenata@ukr.net

Bihari Maryna Ivanivna

post-graduate student of the Kharkiv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
ORCID: 0000-0001-8559-5112
e-mail: bihari@ukr.net

**STATE LANGUAGE POLICY IN UKRAINE:
CONTENT AND APPROACHES TO IMPLEMENTATION**

Problem setting. The states of the world, regulating the principles of language policy, consider it as a tool for the systematic integration of society segments (the titular ethnic group, national minorities and migrants) in the formation of a single humanitarian space.

The need for state influence on the linguistic relations regulation is actualized by the multifunctionality of the state language, which ensures the proper functioning of the national organism, performs the function of an official communication in the country.

The complexity of the current linguistic situation in Ukraine is a logical consequence of the long-running struggle that has been waged with Ukrainian identity, statehood and language. Therefore, the improvement of linguistic relations requires compensation of linguistic losses, active promotion of the Ukrainian language by the state structures, its spread in the educational sphere etc. It should also be noted that traditional instruments of language policy operate rather slowly. Consequently, the question arises of justifying new approaches to the formulation and implementation of this policy, as well as their functioning alongside traditional ones.

Recent research and publications analysis. Various aspects of language relations are the subject of consideration of such scholars as G. Yankovskaya, V. Zabolotsky, N. Popovich, E. Tkachenko, O. Sergeeva, Y. Kuts, I. Lopushinsky, T. Kovaleva, P. Redin and others. This also applies to the scientific work of young scientists such as L. Beley, D. Vlasenko, G. Panchenko, G. Evseyev and others.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. Paper objective is to clarify the main definitions and prove modern approaches to the formation of mechanisms of state language policy implementation in Ukraine.

Paper main body. Required criteria – the characteristics of a language that applies for a state legal regime determine the naturalness, development and prevalence of the language. Additional include the language of the titular nation and the language of the indigenous people. The features of the concept of “state language” are revealed because of the peculiarities of the legal regime:

- legislative consolidation of the legal regime;
- compulsory use;
- rights and obligations;
- the existence of an organizational structure to ensure the legal regime of the state language.

So the legal mode turns the state language into a universal resource of official communication in the state, as well as the exercise of citizens’ rights and freedoms. In the general sense, the main components of state language policy can be considered as: the policy of development, protection and maintenance of the the state language functioning; national policy for the protection of linguistic rights. The complex mechanism for implementing state language policy includes the following basic elements: legal, political, organizational, informational, economic and motivational.

The components of managerial mechanisms should be determined by the scheme: mechanism – method – means (measure) – tool (lever, regulator, technology).

Notwithstanding the importance and appropriateness of traditional policy tools and instruments, their arsenal needs substantial expansion. The motivation mechanism should include various modern resources, tools and technologies, including: public relations or PR, social advertising, language marketing etc. It is necessary to build a strategy based on the materials of specialized research.

Such a practice may be a new stage in the history of language policy, although it should be noted that its implementation requires proper provision, regulatory, organizational, personnel, financial etc.

Conclusions and prospects for further research. Language policy should not only be proclaimed, but also reflected in government programs, national, state, regional and sectorial programs, concepts, main directions and scenarios of development, the state budget and so on. Marketing tools are quite effective in developing programs to enhance the image and raise the profile of the national language; this approach will also allow the rational and efficient use of public funds.

Key words: state language policy; mechanisms of formation and implementation of state language policy; language marketing; social advertising.

References

1. Tkachenko, Ye.V. (2009). *Konstytutsiino-pravove rehuliuвання movnykh vidnosyn: porivnialnyi aspekt*. (Extended abstract of candidate's thesis). Kharkiv [in Ukrainian].
2. Serhieieva, O. Yu. (2011). *Derzhavna movna polityka v Ukraini: yevropeiskyi kontekst*. Kharkiv [in Ukrainian].
3. Belei, L. L. (2015). Movnyi marketynh yak instrument movnoi polityky. *Movoznavstvo*, № 5, pp. 3-12 [in Ukrainian].
4. Iankovska, H. V. (2014). Derzhavna ta/abo ofitsiina movy: ototozhnennia chy rozmezhuvannia? *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, Issue 29(1), pp. 123-126 [in Ukrainian].
5. Zablotskyi, V. V. (2007). *Movna polityka v Ukraini: stan ta napriamy optymizatsii*. (Extended abstract of candidate's thesis). Kharkiv [in Ukrainian].
6. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 51 narodnoho deputata Ukrainy pro ofitsiine tlumachennia polozhen st. 10 Konstytutsii Ukrainy shchodo zastosuvannia derzhavnoi movy orhanamy derzhavnoi vlady, orhanamy mistsevoho samovriaduvannia ta vykorystannia yii u navchalnomu protsesi v navchalnykh zakladakh Ukrainy. № 10-rp/99. (1999). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-99> [in Ukrainian].
7. Tkachenko, Ye. V. (2009). *Konstytutsiino-pravove rehuliuвання movnykh vidnosyn: porivnialnyi aspekt...*
8. Iankovska, H. V. (2014). Derzhavna ta/abo ofitsiina movy... pp. 123-126.
9. Tkachenko, Ye. V. (2009). *Konstytutsiino-pravove rehuliuвання movnykh vidnosyn: porivnialnyi aspekt...*
10. Kovalova, T. V. (2008). Osoblyvosti formuvannia katehoriino-poniattievoho aparatu movnoi polityky. *Derzhavne budivnytstvo*, Issue 1, pp. 22 [in Ukrainian].
11. Ibid. pp. 22.
12. Serhieieva, O. Yu. (2011). *Derzhavna movna polityka v Ukraini...*
13. Lopushynskyi, I. P. (2012). Derzhavna movna polityka v Ukraini: suchasni realii ta perspektyvy. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnogo universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia"*, Issue 182, Vol. 194, pp. 20-25 [in Ukrainian].
14. Kuts, Yu. O. (2017). Suchasna movna polityka Ukrainiskoi derzhavy: upravlinsko-pravovy aspekt. *Teoriia ta praktyka derzhavnogo upravlinnia*, Issue 1 (56), pp. 1-6 [in Ukrainian].
15. Redin, P. O., Tereshchenko, V. M. (2019). *Vidpovidalnist za prynyzhennia chy znevazhannia derzhavnoi movy: chervoi deklaratsii?*, Publichne upravlinnia XXI stolittia:

syntez nauky ta praktyky, Proceedings of the Conference Title. Kharkiv: Mahistr. pp. 276-280 [in Ukrainian].

16. Panchenko, H. O. (2011). *Mekhanizmy realizatsii derzhavnoi movnoi polityky v Ukraini*. (Extended abstract of candidate's thesis). Odesa [in Ukrainian].

17. Belei, L. L. (2015). *Movnyi marketynh yak instrument movnoi polityky...*

Paper submitted: 03.12.2019

Paper accepted: 20.12.2019

Цитування: Гришина Н. М., Бігарі М. І. Державна мовна політика в Україні: зміст та підходи до реалізації // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 4(61) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2019. С. 86—97. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.61.2019.198502>).

Citation: Hryshyna, N. M., Bihari, M. I. (2019). State language policy in Ukraine: content and approaches to implementation. *Efficiency of Public Administration*, Issue 4(61), pp. 86-97. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.61.2019.198502>).